

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Nc/5/2016
Identifikačné číslo spisu: 1112223396
Dátum vydania rozhodnutia: 23.05.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:1112223396.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa V. C., bývajúceho v D., zastúpeného spoločnosťou Advokátska kancelária GREG & MESSINGEROVÁ, s.r.o., IČO: 47253011, so sídlom v Banskej Bystrici, Horná Strieborná 4, proti odporcovi Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, o náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 11 C 143/2012, o vylúčení sudkyne Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp.zn. 2 Co 262/2015, takto

rozhodol:

Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave JUDr. Mária Hajdinová nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp.zn. 2 Co 262/2015 (vec Okresného súdu Bratislava I sp.zn. 11C 143/2012).

Odôvodnenie

V konaní o odvolaní účastníka konania proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I z 26. januára 2015 č.k. 11 C 143/2012-151 oznámila zákonná sudkyňa senátu 2Co (do ktorého senátu bola vec vedená pod sp.zn. 2 Co 262/2015 pridelená náhodným výberom) Krajského súdu v Bratislave JUDr. Mária Hajdinová predsedovi súdu, že je v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci a zároveň vyslovila súhlas s jej pridelením inému sudcovi. Uviedla, že v predmetnej veci, ktorá bola pridelená do senátu 2 Co, ktorého je členom, rozhodla jej dcéra JUDr. Jeannette Hajdinová. Z tohto dôvodu môžu vzniknúť pochybnosti o jej objektívnej nezaujatosti, i keď subjektívne sa zaujatá necíti.

Predseda Krajského súdu v Bratislave predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie podľa § 15 ods. 1 veta štvrtá O.s.p. po tom, ako dospel k záveru, že dôvody, pre ktoré sudkyňa navrhla svoje vylúčenie z prejednávania a rozhodovania v tejto právnej veci, nezakladajú dôvod pochybovať o jej nezaujatosti. Uviedol, že vychádzajúc zo záverov uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 6 Nc 1/2016, zo dňa 27. januára 2016, samotné príbuzenstvo medzi sudcami oboch súdov bez ohľadu na stupeň príbuzenstva nie je zákonným dôvodom vylúčenia sudcu.

Ďalšie dôvody, predpokladané ustanovením § 14 ods. 1 O.s.p., preukázané (a ani len tvrdené) neboli. Rovnako Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp.zn. 3 Nc 3/2016 zo dňa 25. apríla 2016 rozhodol, že sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. Mária Hajdinová a JUDr. Michaela Králová nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp.zn. 2 Co 70/2014. Závery uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 4 M Obdo 3/2011 zo dňa 30. marca 2012, na ktoré JUDr. Mária Hajdinová poukázala, nemožno v predmetnej veci aplikovať vzhľadom k tej skutočnosti, že dôvodom pre vylúčenie sudkyne krajského súdu bol jej vzťah k zástupkyňi účastníka (svojej dcére) a nie k sudkyňi okresného súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Bratislave (§ 16 ods. 1 O.s.p.) pri posudzovaní skutočností uvádzaných sudkyňou (ktoré by mali zakladať jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci) vychádzal zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimku z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon.

Podľa ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaníu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu považované za právne relevantné. Týmito skutočnosťami sú právne významné vzťahy sudcu, a to jeho vzťah : 1/ k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo 2/ k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo 3/ k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2/. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej mozgnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Vzhľadom nato, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ktorá je uvedená ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uverejnenej pod č. 460/1992 Zb.), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že

spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranné (porovnaj napr. I. Ú S 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať za objektívne oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESEP a ústavného súdu možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí p odradiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom disponuje.

Sudca je predstaviteľom súdnej moci. Pri výkone svojej funkcie je nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia (čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov, ktoré neboli v danej veci naplnené.

Pre účely rozhodnutia podľa § 16 ods. 1 O.s.p. možno preto uzavrieť, že skutočnosť, ktorú sudkyňa uviedla vo svojom písomnom podaní 5. mája 2016, sama osebe dôvod na pochybnosti o jej nezaujatosti nezakladá. Len skutočnosť, že vo veci na okresnom súde rozhodla jej dcéra JUDr. Jeannette Hajdinová a že vec napadla do senátu 2 Co, ktorého je členom, a súčasne v ňom pôsobí i ako predsedníčka senátu, nemôže vzbudiť objektívne pochybnosti o nezaujatosti sudkyne v prejednávanej veci (obdobne i vo veciach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 5 Nc 9/2015, sp.zn. 6 Nc 1/2016, 3 Nc 3/2016).

V tejto súvislosti treba uviesť, že samotná skutočnosť, že sudca sa zo svojho osobného pohľadu domnieva, že v jeho prípade by mohli vzniknúť pochybnosti o jeho nezaujatosti, bez ďalšieho nezakladá dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci, a to najmä nie vtedy, ak okolnosti, z ktorých sudca subjektívne vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o jeho nezaujatosti, nie sú ničím objektivizované alebo ak objektívne nemôžu viesť k legitímnym pochybnostiam o jeho nezaujatosti

(k tomu porovnaj aj R 31/2014).

Keďže nebol zistený žiaden dôvod, z ktorého by vyplynulo, že možno pochybovať o nezaujatosti sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. Márie Hajdinovej v tejto právnej veci (§ 14 ods. 1 O.s.p.), Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol spôsobom uvedeným vo výrokovej časti tohto uznesenia.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.